

LITERATURA INFANTIL I JUVENIL

Viure a Europa i tenir l'àvia africana

ANDREU SOTORRA

www.andreusotorra.com

Annelies Schwarz, *La meva àvia és africana*. Traducció de Pau Joan Hernández. Il·lustracions de Javier Palomo. Col·lecció *Ala Delta*. EDITORIAL BAULA. Barcelona, 2003. A partir de 10 anys.

Tota aquesta trama no seria res, però, sense un registre que adequa el to d'allò viscut a la ficció i sense un estil literari que aconsegueix passar del to de tensió a l'emotiu, i que converteix el *flash back* Alemanya-Àfrica en un tot.

L'autora d'aquest relat, Annelies Schwarz, és una escriptora alemanya, nascuda el 1938, que ha viscut l'experiència de ser l'àvia d'un infant de mare alemanya i de pare africà. Sembla, doncs, que el que ara fa cinc anys va convertir en una novel·la forma part del que es podria considerar una branca de la seva biografia perquè en una ocasió va viatjar a Ghana per conèixer precisament l'àvia africana del seu nét.

Tot i així, la novel·la no es desenvolupa des del punt de vista de la persona adulta sinó des del punt de vista del ma-

ALEMANY DE COLOR

Aquest és un dels trets que es poden destacar de la novel·la: la seva no excepcionalitat pel fet que el protagonista sigui de color i alemany. I la seva fusió de la vida del poblat, amb els avantatges i desavantatges rurals, la falta d'aigua o el perill de les serps verinoses de la selva, amb la visió idealitzada que els petits del poble de l'àvia africana tenen dels joves europeus que, ni que siguin com ells, pel fet d'haver nascut i crescut a Europa han de ser, per força, uns magnífics aspirants a futbolistes de primera línia.

L'autora, doncs, no cau en la trampa de veure l'Àfrica com un indret exòtic sinó que l'assimila als costums i la manera de ser dels europeus, amb alguns dels rols estereotipats del que es considera èxit, i que incideix només en allò que els diferencia per cultura i manera d'entendre la vida.

Annelie Schwarz viu actualment a la ciutat alemanya de Bremen i ha exercit tant de professora com de pintora, dues de les especialitats dels seus estudis, pedagogia i arts plàstiques. Dues mirades, la pedagògica i la plàstica, que es troben també entre les línies de la seva novel·la, on destaca la preocupació per la igualtat social alhora que transcriu els colors amb què veu Àfrica el protagonista que podria ser el seu nét de debò.

Les il·lustracions de Javier Palomo que acompanyen la novel·la són també guspies que deixen, com el text –en una versió catalana de Pau Joan Hernández sense esculls–, l'alè de l'atmosfera que vol descriure *La meva àvia és africana*. Els dibuixos, en negre, tret del de la coberta en color, fugen volgudament del realisme per aportar al llibre un cop d'ull diferent del de l'autora, entre altres coses, segurament, perquè el relat és un d'aquells que no necessiten més estímul que el que es desprèn de la força de la seva lectura.

Roser Ros, *L'elixir del Sol*. Il·lustracions d'Agustí Ros. Col·lecció *Grumets*. EDITORIAL LA GALERA. Barcelona, 2004. A partir de 8 anys.

Jordi Sierra i Fabra, *La pell de la memòria*. Col·lecció *La Llum del Far*. EDICIONS BAULA. Barcelona, 2003. A partir de 14 anys.

F. Xavier Ambrós i Huguet, *Les ombres del monestir*. Col·lecció *Antaviana Jove*. EDITORIAL BARCANOVA. Barcelona, 2003. A partir de 14 anys.

Narradora de contes, l'autora reflecteix en aquest relat el seu interès per la literatura oral. Entre mitologia, llegenda i fantasia, la novel·la transcorre en un imperi real en què les persones fan de les seves, però segons amb quin bestiar, com el còndor, s'aconsegueixen fins i tot elixirs poderosos.

La vida de Kalil Mtube, un nen africà de d'onze anys, canvia del tot quan el seu pare el ven i és obligat a treballar com a esclau en una plantació de cacau. Hi coneix l'amistat i l'amor però també la crueltat dels humans. Aconseguir la llibertat és el seu objectiu. La novel·la denuncia l'esclavitud i l'exploatació contemporània.

El protagonista descobreix en un vell monestir la figura d'una noia que s'amaga entre les ombres. Entre estira-i-arroña, ell no aconsegueix que ella es deixi veure més del compte quan hi ha estranys, fins que finalment li desvela la seva vida, que ve del passat i que l'ha convertida en una ànima en pena.

Guinyol adolorit

JOSEP GÁLVEZ

CÒMIC

Carlos Trillo i Alberto Breccia, *Buscavidas*. PLANETA DEAGOSTINI. Barcelona, 2004.

Any 1981 i 1982 a l'Argentina, el fracàs de l'esperpèntica Guerra de les Malvinas havia obert esclatxes en el mur opressiu de la dictadura, i com anys abans a l'Estat espanyol, les revistes d'humor gràfic es convertien en l'avantguarda de la llibertat d'expressió. Aquest era el cas de *Superhumor*, portaveu agosarat de la resposta quotidiana al terror institucional amb les àcides historietes de Fontanarrosa, Tabaré i d'altres com ara Trillo i Alberto Breccia, els autors de *Buscavidas*.

Aquesta sèrie apareix en aquest context com un producte de masses que sintonitza amb unes circumstàncies sociopolítiques molt especials fins a representar-les amb molta profunditat i fidelitat. Les seves historietes curtes, que s'articulen al voltant de la figura d'un narrador que col·lecciona històries alienes, transcendeixen els límits de les anècdotes i dels esquemes narratius del gènere costumista per transmetre una visió desolada de les

ALBERTO BRECCIA

relacions humanes. La mesquina dominant a les relacions amoroses, la presència angustiant de la por a un mateix i a la intolerància social, la misèria dels mites culturals i la covardia davant la dominació opressiva formen en el seu conjunt un retaule pessimista del gènere humà, alhora que són una metàfora de la situació argentina, aspecte que s'evidencia en la historieta *La opció*, impregnada de la frustració política de la democràcia a Amèrica del Sud. Ara bé, tot i el bon treball

professional de Carlos Trillo en el guió, es el grafisme d'Alberto Breccia el que atorga a aquestes historietes la força dramàtica que les fa tan particulars i significatives. Construïdes a base de taques negres sobre un fons blanc, les figures, deformes i grotesques com personatges d'un guinyol, ocupen de forma barroca l'espai il·limitat de les vinyetes amb una profusió de signes, articulats com un inquietant cor de crits, que actuen com un exorcisme de la impotència davant la barbàrie.

JAVIER PALOMO

UNA IL·LUSTRACIÓ DE JAVIER PALOMO

teix infant que fa el viatge tan esperat per entrar en contacte amb la terra, els costums i la família que el pare va deixar a l'Àfrica.

Per això, a més de les sensacions que el petit protagonista rep d'aquesta visita, el lector hi trobarà també l'interès per convertir l'experiència vital del personatge en una aventura personal que passa per córrer tant el risc de la selva rural com el de la selva urbana, el de la llibertat d'un viatge que es pot considerar de vacances, i la nostàlgia del comiat i de deixar-hi els amics que potser no tornarà a veure, amb el desig que una de les petites africanes del veïnat tingui l'acudit d'anar també un dia a viure a Alemanya... i si pot ser amb ell, millor.